

Interessant nieuws van het Eurobirdnet in januari en februari 2000

Is de nieuwe eeuw echt begonnen?

Samen met 'de vogel van de eeuw', de 'laatste vogel van de eeuw' en de 'eerste vogel van de nieuwe eeuw' gaf dit punt aanleiding tot voldoende discussie op het UK Birdnet.

Mike Elliot wijst op de uitspraak van de directeur van het 'Royal Observatory Centre' in Greenwich, die op BBC 1 verklaarde dat de nieuwe eeuw pas op 1 januari 2001 begint.

Zij had ook aangegeven dat de bepaling van het jaar nul pas in 586 tot stand was gekomen en dat de afspraak destijds was met het jaar één te beginnen. Wij hebben dus nog eenmaal de gelegenheid alles grootscheeps te vieren.

Tot de laatste soorten die deze eeuw werden gezien of gehoord in het Verenigd Koninkrijk (UK), zijn genoemd: Koolmees, Zwartkop, Kauw, Merel, Waterhoen, Bosuil en Houtduif.

Als eerste soort van de eeuw werden genoemd: een Turkse Tortel en een Winterkoning die werd opgejaagd door het vuurwerk.

De eerste nieuwe soort voor de lifelist van een vogelaar werd vanuit Nieuw-Zeeland gemeld. Hij zag een prionsoort vliegen in de schemer van de nacht.

Vogelgedrag

Robbin van Dijk vraagt aan de lezers van het Eurobirdnet of zij de volgende waarneming herkennen:

'In de begindagen van augustus 1999 landden er op de Provinciale Weg bij Oude Tonge, Zuid-Holland tussen de 130 en 140 Gierzwaluwen. Zoals bekend is, kunnen Gierzwaluwen niet vanuit deze positie zelfstandig opstijgen. De gevolgen waren dus wel te voorspellen'.

Guido Keijl antwoordt hem:

'Nooit van gehoord, zoveel Gierzwaluwen op de grond. Het is echter niet zo dat ze nooit van de grond kunnen loskomen, hoewel dit inderdaad altijd wordt beweerd. Enkele jaren geleden zag ik op een warme avond in juli of augustus in Amsterdam-Noord onder een gierzwaluwenkolonie een exemplaar op de grond zitten/liggen. Toen ik erheen liep om hem te pakken drukte hij zich op... en vloog weg. Hoe dit laatste precies in zijn werk ging weet ik niet, omdat het erg snel gebeurde. Het opdrukken kan ik me echter erg goed herinneren. Hij lag in een beschutte hoek en er stond geen wind van betekenis, dus hij heeft geen wind onder de vleugels gekregen. Gierzwaluwen horen natuurlijk niet op de grond, dus als dat gebeurt, zal er wel wat met ze aan de hand zijn. Dat geval van jou klinkt dan ook erg intrigerend. Kan je er nog wat bij vertellen, bijvoorbeeld tijd van de dag, weersomstandigheden (mist, bloedheet, storm), heb je ze zien landen en deden ze dat spontaan, of was het meer een crashlanding, enzovoort? En uh, heb je ze echt gewoon allemaal plat laten rijden? Een antwoord heb ik niet meer gezien.

Vogelverhalen bij de open haard

Op het Vogelnet van het Verenigd Koninkrijk (UK Birdnet) zijn de donkere dagen rond Kerstmis de moeite waard om met vogelverhalen enig licht te brengen. Florin Feneru uit Roemenië heeft enkele aardige verhalen.

'Een vogelliefhebber die in een flat in Boekarest woonde, bracht op een dag een haan mee. Het beest kreeg een plek op zijn balkon. Na enige tijd ontwikkelde het dier territoriaal gedrag en zoals een goede haan dat doet, kraaide hij bij het eerste ochtendgloren. De burens vonden het een heerlijk geluid. Herinneringen van de mooie dagen op het platteland van veleer kwamen boven.

Het genot, zoals altijd, was van korte duur. Spoedig ontstond er bij het eerste licht een koor. Turkse Tortels koerden met de haan mee. Aangezien er heel veel Turkse Tortels in Boekarest zijn, was dit te veel van het goede. Het hield de flatbewoners uit hun slaap.

De eerst zo gewaardeerde haan moest het veld ruimen. Nou ja, moest naar het platteland worden verbannen. Echter, de duiven waren niet te stuiten in het door de haan opgeroepen gedrag. Zeer vroeg in de ochtend koerden zij dat het een lust was. Voor hen natuurlijk, niet voor de bewoners.

De vogelliefhebber vond een oplossing. Hij haalde een jonge (Bos?)uil en bracht die groot.

De burens zagen het met de uil in hun flatgebouw niet zitten. Totdat bleek dat het aantal Turkse Tortels afnam en daarmee ook hun vervelende nachtelijke gewoonte. De flatbewoners vonden het niet zo bezwaarlijk de rommel van botjes en veren 's ochtends als tegenprestatie op ruimen. Ze konden weer lekker slapen totdat de door hen zelf geprogrammeerde wekker afging.'

'Een cineast wilde in het voorjaar de jacht op een Auerhaan (Tetra urogallus) filmen. Samen met een gids ging hij de bergen van Roemenië in. Op een paarplaats moest het gebeuren. Door technische omstandigheden - slecht licht - lukte het een week lang niet om geschikte opnamen te maken, dus besloot de filmer een opgezet Auerhoen te nemen en dit in een zo echt mogelijke omgeving te zetten. Daarna zouden de beelden van echte Auerhoenders en het opgezette dier worden gemixt.

Nadat de opgezette vogel zo echt mogelijk in een boom was gezet, kwam er een Steenarend (Aquila chrysaetos chrysaetos). Deze pakte de vogel en vernielde het voor de ogen van de filmer. Hij bleek niet eens in de gelegenheid te zijn dit op film te zetten.'

Ook vanuit Roemenië het verhaal van een visser die een Snoek ving. Het Latijn laat ik maar even weg. De visser keek in de maag van de Snoek om te zien wat het dier had gegeten. Een nog herkenbare Boerenwaluw kwam uit de maag. Mogelijk gevangen tijdens het waterhappen. Of misschien gewoon gestorven en in het water gevallen en daarna opgepakt door de Snoek.

Een Ijshockey meespelende droomsoort

Teus Luijendijk meldt ons dat een collega van een vogelaar in omgeving van het Zweedse Surehammar (Västmanland) in het derde weekend van januari 2000 met zijn kinderen het ijs opgaat om te ijshockeyen.

*'Al gauw gaat de puck over en weer tussen de kids en pa onderling... tot een keer iemand mist en de puck een eind weg het ijs op schiet. Geen nood, dit gebeurt wel vaker. Gewoon even ophalen. Maar wat gebeurt er? De puck wordt 'gepakt' door een vogel die hem echter niet van het ijs af krijgt en dus weer wegvliegt als een van de spelers eraan komt. Als even later de puck weer weg schiet, herhaalt dit zich. Het beestje is er als de kippen bij om zich op de puck te storten. Zo gaat het een paar keer en daarmee had deze familie een leuk speelkameraadje op het ijs. Teus besluit met de wens dat het maar gauw eens echt moet gaan winteren in Nederland. Het beestje was namelijk een Dwerguil (*Glaucidium passerinum*)'. Twitchend Nederland hoopt met Teus op de spoedige komst van deze vogelsoort.*

Evolueert de Boomkruiper tot Muurkruiper?

Het Vogeljaar staat er om bekend dat daarin sommige gedragingen van vogels als eerste worden gemeld. Dat heeft zijn charme. Het Amsterdamse Vogelnet deelt deze pluim uit. In 'het Vogeljaar' 42 (1): 19 wordt melding gemaakt van een waarneming op 12 december 1993 in Rijswijk. Daar foerageerde een Boomkruiper op een muur. Echter op 11 juni 1993 ontdekten Dirk van der Plas en Martijn Verdoes een ongewone broedplaats van een Boomkruiper aan de Julianalaan in Katwijk (melding Leon Edelaar: De Duinstag, 1993 (3): 29-30. Zij waren dus net even eerder. De pluim wordt bij dezen aan hen en De Duinstag doorgegeven. Niettemin is het interessant waarnemen van dit gedrag te constateren. Jan Hendrik van Oers meldt ook dat er in 1995 in de Laplacestraat in Amsterdam een paartje broedde in de spouwmuur van een woning op nummer 56. Via de ontluchtingsspleten vloog de vogel in en uit. In diverse standaardwerken staat hierover niets. Een jaar later gebruikte een Koolmees deze plek. In

het boek 'Sijssjes en Drijfsijssjes' (Uitg. Schuyt & Co., Haarlem) staat op bladzijde 205 een tekening gemaakt door Geert Timmermans, die werd geïnspireerd door de Muurkruiper.

Leon Edelaar heeft in Amsterdam wel het broeden van Boomkruipers in spleten gezien. Ruud Altenburg heeft Boomkruipers elkaar het hof zien maken op een muur van een kerk aan de Erasmusgracht in Amsterdam. Dat Pieter Schut van het Goois Vogelnet een Boomkruiper zag foerageren op het gebouw van de NCRV wekt dan geen verwondering meer.

Remco Daalder wijst erop dat er in de Watergraafsmeer Boomkruipers hebben gebroed in ventilatieroosters. Deze zijn aan de zuidkant van het gebouw bevestigd.

Ook anderen maken melding van dit verschijnsel. Mogelijk wil een van onze lezers aan dit aspect eens aandacht besteden. In Amsterdam gaat men er dit jaar extra op letten. Een leuk artikel in het Vogeljaar kan ons verder inzicht verschaffen of de evolutie zich voortzet of niet.

Urbanisatie bij vogels

Een andere opvallende waarneming gemeld op het Amsterdamse Vogelnet is het aantal Grote Gele Kwikstaarten dat overwintert in het stedelijke gebied. Van diverse plekken in Amsterdam komen meldingen van deze soort. Daarbij gaat het soms om zes à zeven exemplaren.

Ook vanuit het Utrechts Vogelnet (eigenlijk regio-nieuws Utrecht) komen deze berichten.

Een vogelaar die ik sprak bij de Korendijksche Slikken, vertelde dat hij in de winter midden in Rotterdam waar hij werkt aan het Hofplein, Grote Gele Kwikken ziet op het dak van een belendend kantoorgebouw. Martijn de Jonge meldde dit gedrag al vanaf 1982 in 'De Pijp' te Amsterdam.

Ook hierover lijkt een goed artikel op zijn plaats.

Ultraviolet licht

Op het UK Birdnet roemt John Cantelo het onlangs verschenen boek 'Almost like a whale' geschreven door professor Jones. In dit boek noemt de professor kenmerken bij Pimpelmezen die ontstaan door ultraviolet licht. Mannetje en vrouw-

Dirk van der Plas en Martijn Verdoes bij het nest van de Boomkruiper in een flat aan de Koningin Julianalaan, vlakbij het Bosplein, Katwijk aan Zee, juni 1993. De oude vogels foerageerden in het parkje aan de overkant. Foto: Gijsbert van der Bent, linkerfoto.

Boomkruiper met voer in de bek, kruipend tegen de muur, Koningin Julianalaan, Katwijk aan Zee, juni 1993. Foto: Martijn Verdoes, rechterfoto.

tje lijken voor ons hetzelfde. Het mannetje heeft in UV-licht een vlek op de kop. Steve Dudley wijst op het boek 'The Life of Birds' geschreven door Sir David Attenborough, waarin hij dit verschijnsel constateert bij veel meer soorten. Pitta's, parkieten en spreeuwen worden genoemd. Steve vraagt zich af of UV-licht daardoor een middel is om bepaalde soorten verder te onderscheiden. Mogelijk een idee voor de Commissie Systematiek Nederlandse Avifauna.

Richard Billington wijst op discogangers die ook gebruik maken van de mogelijkheden van UV-licht door speciale T-shirts of zo aan te trekken.

Unter der Laterne

Al eerder berichtte ik over de invloed van lantaarnpalen 's avonds op vogels.

Marijn Nijssen uit Nijmegen meldt dat hij in oktober 1999 om 23.45 uur in de Lange Hezelstraat een vleermuis zag vliegen. Het bleek bij nader bekijken een Zwarte Roodstaart te zijn, die insecten aan het vangen was. Het paartje bleef tot 5 januari 2000 in de buurt van zijn huis. Het mannetje zong nog tot 3 januari 2000.

Roodborsten worden vreetzamer

Van Roodborsten weten wij dat zij niet te dicht in elkaars buurt moeten komen. Toch komt er vanuit het UK Birdnet de waarneming door Tony Morris dat twee Roodborsten wel 'vreetzaam' zijn op een voedertafel. Hoe kan dit?

James Cracknell wijst op een onderzoek bij Roodborsttapuiten in Spanje. In de winter verandert er iets met de hormonen. Een interessante suggestie. Joe Higman wijst erop dat de Roodborsten die in het land blijven, mogelijk veel agressiever zijn dan de Roodborsten die uit het noorden naar het zuiden trekken.

Chris Mead heeft dit verschijnsel verscheidene keren gezien en het is mogelijk dat het hier om gepaarde vogels gaat. Dit wordt ook door andere waarnemers aangegeven van Smellekens en Slechtvalken. Annie Poole weet dat in het Verenigd Koninkrijk Roodborsten al in januari zijn gepaard.

Reacties van lezers:

Jan Wattel schreef mij op 31 december 1999:

'Mag ik je een aanvulling geven op wat je meldt over Noordhout bij Maarn (het Vogeljaar 47 (6): 271). Op deze post wordt al twintig jaar geteld door de Vogelwacht Utrecht. Ter gelegenheid van het jubileum verscheen een speciaal nummer van De Kruisbek (42 (4), september 1999), het blad van de Vogelwacht Utrecht. De gegevens worden opgeslagen door Herman van den Bijtel. Bijzonderheden zijn te zien op de bladzijde "Noordhoutse Krenten" van de website van de vogelwacht: home.wxs.nl/~w.t.b/vwu.htmf.

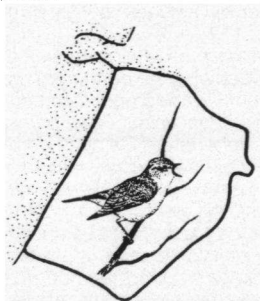
Het leek er even op of ik alleen Alex Roetmeijer de eer van het verkrijgen van gegevens gaf. Dat was zeker niet de bedoeling.

De websites van:

Welkom op Telpost Parnassia

'Met name bij zwakke zuidoostelijke winden haasten trekters in Zuid-Kennemerland zich naar hun post om landtrek te gaan tellen. De verwach-

tingen zijn hooggespannen en alle zintuigen staan op scherp. Deze pagina's geven een beeld van hetgeen zich afspeelt in de zeereep van de Kennemerduinen'.

Vignet van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland beeldt een Fitus uit met als achtergrond het werkgebied, ontwerp van Guido van Leeuwen.

Zo begint de website die informatie geeft over allerlei zaken rondom deze telpost. Het adres is: <http://members.tripod.lycos.nl/parnassia/>.

Het trekten is al jaren verbonden met de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. In 1951 werd hij opgericht als Vogelwerkgroep 'Haarlem'. De mensen werden mobieler en daardoor werd het werkgebied groter. Een naamsverandering die beter past bij het werkgebied, volgt dan terecht.

Dit staat te lezen onder het kopje: 'Even terug in de tijd'.

Voor mij blijft deze telpost altijd verbonden met Freek Bloem (†) en Truus Bloem-Margadant: Zij telden vanaf 1952 aan de boulevard in Bloemendaal. In 1985 is de telpost gesplitst in een landtrekpost en een zeetrekpost. De landtrek wordt vanaf die tijd geteld vanaf een duintop naast het parkeerterrein van restaurant Parnassia in de Kennemerduinen. De zeetrek wordt geteld vanaf het terras van de Reddingsbrigade, gelegen achter de restaurants Les Pyramides en Het Eindpunt. Op de site staat een kaartje van het gebied. Via een hyperlink 'het lopende telseizoen' wordt het meest actuele overzicht gepresenteerd. Ook de resultaten van 'Birdwatch 1999' zijn hierop te vinden. Er zijn ook hyperlinks voor de maanden van het jaar. Deze aflevering zult u zo ongeveer in mei/juni lezen. Ik citeer uit de maand juli van 1999.

'Op 7 juli liep Michel Klemann te inventariseren bij de zeereep nabij Parnassia. In 2½ uur kwamen er achttien groepen Sijzen voorbij, totaal 519 exemplaren. Hierna zijn er op de telpost geen Sijzen meer waargenomen'. Het invasiebericht over Sijzen (het Vogeljaar 47 (5): 221) heb ik in aflevering 17 van deze rubriek gemeld. Op deze trektelpost ontstond toen die gedachte.

Op 11 juli komen er 664 Gierzwaluwen door. Zij trekken kennelijk al weg. Ook andere leuke waarnemingen staan er. Overtrekkende Heggenmusen, Spreeuwen, Boompiepers en Gele Kwikstaarten in augustus. U vindt ze op de pagina met 'De resultaten van juli en augustus '99'.

Onder de link: Links of Rechts staat:

'Dat is elke ochtend weer een afweging. Links kijk je uit over de zeereep met vaak veel kwikken en piepers. De andere kant is lastiger want daar komt

de zon op, wel meer kans op stootvogels die over de duinen vliegen. Als je geen keuze kan maken op Telpost Parnassia, breng dan een bezoek aan andere telposten of vogelplekken'. Een aantal posten in Nederland wordt genoemd en voorzien van een link zodat u verder kunt surfen.

Oud vogelnieuws in een stijlvol opgemaakte Gotische stijl.

Om vervolgens te besluiten ook weer eens trek te tellen. Als u dit al eens gedaan heeft, dan hoopt u net zo goed te worden als de echte trekteller, want geen roepje ontgaat hem en vrijwel elke overvliegende vogel wordt direct gedetermineerd. Ongelooflijk. Oefening baart kunst. Een helpende hand geeft de Landelijke Werkgroep Trektellingen. In hun handleiding staat veel informatie over de identificatie van soorten. Een uittreksel hiervan vindt u op de pagina's van de Telpost Parnassia. Als u een geluidskaart in uw computer heeft (altijd doen!) dan kunt u de roepjes afspelen die bij de herkenning zijn opgenomen. Dan is het helemaal of je zelf op de duintop staat. Grote Pieper (*Anthus richardi richardi*), Duinpieper (*Anthus campestris campestris*), Waterpieper (*Anthus spinoletta spinoletta*) en Roodkeelpieper (*Anthus cervinus*) staan bij de te beluisteren soorten. Trouwens ook de telwijze wordt uitgelegd op deze site. Een zoncalculator helpt bij het precies berekenen van de opkomst van de zon. Bezoekers en tellers weten dan hoe laat ze moeten komen. De telling begint altijd een half uur voor zonsopgang. De webmaster is Guido van Leeuwen uit Haarlem. Hij maakt de site met 'html krassen'. De geluiden worden in MP3-formaat omgezet en vervolgens gelinkt naar de geluidensite. Guido doet dit werk als hobby en hij is ook vogelaar. Falsterbo is voor ons allen natuurlijk een bekend punt om trek te tellen. Ook daarvan is er een website: <http://www.skof.se/obs/obsar.htm#Rov-fägelsträcket>.

Vertaalhulp

Een interessante en goed bruikbare site vinden wij op: http://www.babelbird.de/start_e.html. Deze website werd gemaakt door twee Denen. Dr. Stefan Tewinkel en Rainer Jahn. De site levert veel gemak op voor hen die op reis gaan in den vreemde. Vogelnamen kunnen in een mum van tijd worden vertaald. Ook de Latijnse namen staan op de site.

Ook is het mogelijk eigen teksten te vertalen met behulp van de site. Een enorme service die enthousiastelingen ons zo maar bezorgen. Een van de grote voordelen van het medium Internet. Wie gewoon een naam vertaald wil hebben, surft onmiddellijk naar:

http://www.babelbid.de/birdy_e.html

Oud vogelnieuws

URL: <http://www.kami.demon.co.uk/gesithas/birdlore/fugellar.html>

Het staat er zo kil. Wat zeggen die letters? Niet meer dan dat dit een adres van een website is. Mocht u (nog) geen internet hebben, dan mist u nu echt wat. Als ik dit adres opzoek dan kom ik op een intrigerende pagina.

Daar staat: The Ornithology of Anglo-Saxon England.

Frank Stanford beschrijft op deze wondermooie site hoe vroeger het vogelleven in het Angelsaksische gebied er uit heeft gezien.

Hij relateert de ontwikkeling van het landschap aan het klimaat. Daarvoor verwijst hij naar een boek geschreven door de auteurs Lamb & Hill. Hun gegevens zijn vermeld via een link.

Dat doet hij telkens opnieuw. Heel intrigerend.

Wat was er vroeger in dit gebied? Dat is interessant, ook voor ons, want wat vroeger in dit Engelse gebied was, zal ook bij ons wel een rol hebben gespeeld. De Kroeskoppelikaan (*Pelicanus crispus*) en de Dwergaalscholver (*Microcarbo pygmeus*), worden genoemd en ook de Reuzenalk (*Pinguinus impennis*).

Het geheel is eigenlijk een groot artikel. De literatuurverwijzingen lopen via 'links'. Heel veel historische gegevens worden genoemd. Ook wordt er een vergelijking gemaakt met nu.

De moeite van het lezen waard. En dit alles op een aangename achtergrond in een stijlvol opgemaakte Gotische stijl. De moeite van een bezoek waard.

Mocht u mij op zaken willen attenderen, of naar aanleiding van bovenstaande reageren:

■ P.C. Meijer, Bakboordlaan 3, 3448 KG Woerden. Telefoon: (0348) 43 19 05; fax: (0348) 43 02 16. E-mail adres: meijerpc@worldonline.nl. Mijn homepage vindt u op: <http://members.tripod.com/pcmeijer/index.html>. De homepage van 'het Vogeljaar' vindt u op: <http://home.wxs.nl/~rkole/vj.htm>. Wie op reis wil met 'het Vogeljaar' kijkt op: <http://www.ecotourist.demon.nl>